

Af Anne Engholm Hedegaard,
Cand.psych., ph.d.

PH.D.-STAFET

Hvad forsker danske psykologer i? Det skiftes de til at skrive om i denne ph.d.-stafet. Her skriver Anne Engholm Hedegaard om sin ph.d. med titlen *Supervisionsalliancen – et longitudinelt processtudie af svækkelser i supervisionsalliancen*, der blev forsvaret 10. februar 2017 på Aalborg Universitet.

Når supervision bliver svært – en undersøgelse af svækkelser på supervisionsalliancen

Når vi som psykologer skal udvikle vore faglige kompetencer, er der i faggruppen udbredt enighed om, at supervision er et af de vigtigste redskaber (Rønnestad & Orlinsky, 2005).

I supervisionslitteraturen fremhæves det, at én hel central forudsætning for, at psykologen kan opnå et positivt udbytte af supervision, er en god relation mellem supervisor og supervisand (Beinart, 2014; Watkins & Milne, 2014). Denne relation, der af Bordin (1983) benævnes supervisionsalliancen, har Watkins (2014) endda beskrevet som *“the very heart and soul of supervision”* (p. 20).

Det er derfor særdeles centralt, at både supervisorer og supervisander er opmærksomme på kvaliteten af supervisionsrelationen, samt at parterne besidder en forståelse af, hvad der kan føre til svækkelser på supervisionsrelationen, og hvorledes denne kan repareres igen. Dette vidensgrundlag danner afsæt for mit ph.d.-projekt, hvor jeg har forsket i, hvilke kilder, der kan føre til svækkelser på supervisionsalliancen i supervision af psykoterapi.

Ph.d.-projektet tager afsæt i en psykodynamisk referenceramme. Dette giver anledning til en særlig interesse for bevidste og ubevidste intrapsyriske og interpersonelle dynamikker af betydning for alliancesvækkelser (Hedegaard, 2013). Bag ovennævnte forskningsspørgsmål ligger således et ønske om at dykke ned i de supervisionsprocesser, der er involveret, når en svækkelse i supervisionsalliancen finder sted. Hertil kommer et ønske om at følge udviklingen af supervisionsrelationen over tid samt inkludere både supervisandens og supervisors perspektiv, hvilket er nyt i forhold til tidligere forskning (Watkins, 2014).

Et longitudinelt processtudie

Projektets data er indsamlet på Universitetsklinikken i Aalborg. Her kan psykologistuderende komme i en klinisk intern praktik, der forløber over 8. og 9. semester. De centrale læringselementer på Universitetsklinikken består, foruden teoriseminarer og forelæsninger, af: (1) psykoterapeutisk klientarbejde (hver studerende forestår to psykodynamisk orienterede individuelle terapiforløb med ugentlige samtaler), (2) gruppesupervision på klientarbejde og (3) egenerapi (Hedegaard, 2011).

Undersøgelsen er designet som et longitudinelt processtudie, hvor fire supervisionsforløb på Universitetsklinikken følges gennem 1 år. Studiets sample udgøres af en supervisionsgruppe bestående af en supervisor og fire supervisander.

Undersøgelsen er baseret på et mixed methods-design med både kvalitative og kvantitative data. I undersøgelsesperioden optages alle supervisionssessioner på video. Efter hver supervisionssession udfylder supervisor

og supervisand hver et spørgeskema; Brief Supervisory Alliance Scale (BSAS) (Rønnestad & Lundquist, 2009) om deres oplevelse af supervisionsrelationen i den netop overståede session. På baggrund af disse spørgeskema-besvarelser udvælges to supervisionssessioner med mistanke om alliancesvækkelser hos hvert supervisionspar. Herefter gennemføres separate Interpersonal Process Recall (IPR)-interview med supervisor og supervisand om deres oplevelser af supervisionsrelationen i de pågældende sessioner (Kagan & Kagan, 1997). IPR-interviewene gennemføres således, at informanten ved interviewets begyndelse bedes erindre sine tanker, følelser, kropslige sansninger etc., som denne oplevede i den udvalgte supervisionssession, så præcist som muligt, mens videoen fra sessionen gennemses. Når informanten undervejs erindrer indre oplevelser fra sessionen, kan denne indskyde en pause i videosekvensen, hvorefter oplevelsen uddybes i dialog med interviewer. På samme måde kan interviewer pause videoen, hvis der er sekvenser, som ønskes uddybet.

Forskellige oplevelser

Undersøgelsens resultater viser, at svækkelser på supervisionsalliancen opstår som følge af en proces med et komplekst samspil mellem forskellige sideløbende kilder. I studiet identificeres 13 forskellige kilder til svækkelser på supervisionsalliancen, herunder: (1) supervisors stil, (2) supervisandens usikkerhed, (3) parallelprocesser (inklusiv parternes modoverføring), (4) sammenligning med anden supervisor, (5) indvirkning fra supervisionsgruppen, (6) asymmetri, (7) rammeændringer, (8) supervisandens uopfyldte forventninger, (9) supervisandens forsvarsmekanismer, (10) forskellige syn på klienten, (11) supervisanden føler sig ikke set, hørt, anerkendt eller mødt af supervisor, (12) humor mismatch og (13) supervisor føler sig ikke hørt af supervisanden.

Ved at inddrage både supervisandens og supervisors perspektiv viser undersøgelsen, at parterne i nogle sessioner har forskellige oplevelser af supervisionsalliancens kvalitet, hvorimod de andre gange har lignende oplevelser. I de tilfælde, hvor begge parter oplever svækkelse af supervisionsalliancen, er der ligeledes dels tilfælde, hvor de synes overvejende enige om kilderne til svækkelsen, og dels tilfælde, hvor de har forskellige opfattelser af kilderne til alliancesvækkelsen.

Idet supervisionsalliancen studeres over tid fremkommer det endvidere, at parternes oplevelse af supervisionsalliancen fluktuerer gennem perioden. Trods disse fluktuationer ses en overordnet tendens til, at supervisor oplever alliancens kvalitet som faldende gennem

forløbet, hvorimod samtlige supervisander oplever alliancens kvalitet som stigende.

Denne undersøgelse er desuden den første til at påvise, hvorledes supervisionsgruppen kan påvirke supervisionsalliancen på både positiv og negativ vis. Som nævnt ovenfor kan supervisionsgruppen blive en kilde til svækkelse på supervisionsalliancen, hvis der fx opstår alliancer mellem supervisanderne imod supervisor. Omvendt kan supervisionsgruppen også bidrage til reparation af supervisionsalliancen ved fx at støtte supervisanden, kompensere for supervisors ufuldkommenhed eller aflaste supervisor.

Endelig viser undersøgelsen, at reparation af supervisionsalliancen er en proces, hvor bidrag til reparation af svækkelser kan komme fra supervisor, supervisand, evalueringsprocedurer og som nævnt supervisionsgruppen. Essensen af bidragene fra supervisor og supervisand er relationsskabende attituder og interventioner, hvor parterne sørger for at skabe plads til den anden i relationen samtidig med, at den enkelte selv er synlig og tilstede i supervisionsrelationen (Hedegaard, 2017).

Viden og sensitivitet

Undersøgelsens resultater har en række implikationer for supervisionspraksis. Det processuelle og komplekse i alliancesvækkelsers opståen og reparation fordrer, at såvel supervisor som supervisand har en fortløbende opgave i at monitorere deres oplevelse af supervisionsalliancens kvalitet og arbejde på dens vedligeholdelse og reparation.

Denne opgave påhviler begge parter, da modparten ikke nødvendigvis deler eller er vidende om en oplevet alliancesvækkelse. Forudsætningen for at begge parter indgår i dette arbejde er, at både supervisor og supervisand besidder en viden om betydningen af supervisionsalliancen og en sensitivitet over for de kræfter, der kan føre til dens svækkelse og reparation.

Resultaterne fra nærværende undersøgelse accentuerer således betydningen af, at viden om supervisionsalliancen inkluderes i uddannelsen til supervisor. Problemet er imidlertid, at mange psykologer allerede begynder at supervisere i deres første job som psykolog (Nielsen, Jacobsen & Mathiesen, 2013), mens den formaliserede uddannelse til supervisor typisk først påbegyndes efter opnået specialistgodkendelse, hvilket vil sige efter minimum 5 års praksis. Det vil derfor være relevant, at psykologer uddannes til supervisor på et langt tidligere tidspunkt og gerne, at viden om supervision inkluderes som en del af pensum på cand.psych.-uddannelsen til gavn for den studerendes fremtidige roller som såvel supervisor som supervisand. ●

Referencer

- Beinart, H. (2014). Building and sustaining the supervisory relationship. In C.E. Watkins & D.L. Milne (Eds.), *The wiley international handbook of supervision* (pp. 257-281). West Sussex: John Wiley & Sons.
- Bordin, E.S. (1983). A working alliance based model of supervision. *The Counseling Psychologist*, 11(1), 35-42.
- Hedegaard, A. E. (2011). Noviceterapeutens læringsproces og udfordringer – hvordan trænes psykologistuderende til det psykoterapeutiske arbejde? *Matrix*, 28(4), 258-272.
- Hedegaard, A. E. (2013). Psykodynamisk perspektiv på svækkelser og brud i supervisionsalliancen. *Matrix*, 30(3), 174-197.
- Hedegaard, A. E. (2017). Reparation af svækkelser på supervisionsalliancen – resultater fra en dansk undersøgelse. *Psyke & Logos*, 38(2).
- Kagan, H. & Kagan, N. I. (1997). Interpersonal process recall: influencing human interaction. In Watkins, C. E. (Ed.). *Handbook of psychotherapy supervision* (pp. 296-309). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Nielsen, J., Jacobsen, C. H. & Mathiesen, B. B. (2013). Psykologer som supervisorer. *Psykolog Nyt*, 20, 16-18.
- Rønnestad, M. H. & Lundquist, K. (2009). *The brief supervisory alliance scale*. Working paper, Department of Psychology, University of Oslo, Norway.
- Rønnestad, M. H. & Orlinsky, D. E. (2005). Clinical implications: training, supervision, and practice. In Orlinsky, D. E. & Rønnestad, M. H. (Eds.). *How psychotherapists develop: a study of therapeutic work and professional growth* (pp. 181-201). Washington: American Psychological Association.
- Watkins, C.E. (2014). The supervisory alliance: A half century of theory, practice, and research in critical perspective. *American Journal of Psychotherapy*, 68(1), 19-55.
- Watkins, C.E., & Milne, D.L. (2014). Clinical supervision at the international crossroads. Current status and future directions. In C.E. Watkins & D.L. Milne (Eds.), *The Wiley International Handbook of Supervision* (pp. 673-696). West Sussex: John Wiley & Sons.